

1 d'abril, festa d'homenatge al Sr. Ramon Soler Euras.

Durant tota la seva vida vostè ha conegut el regnat d'Alfons XIII, la dictadura de Primo de Rivera, la segona República, la guerra civil, la dictadura de Franco i, de nou, la democràcia. Què recorda de cadascuna d'aquestes èpoques?

El que recordo més és la dictadura de Primo de Rivera. Quan ell va venir, tot va anar al punt, evidentment al punt que ell volia; els altres havíem d'aguantar el que ell ens deia. I del Franco ens deien moltes coses, però no sabíem el que passava. Dins dels nostres àmbits de treball no arribàvem a comprendre el que passava, ni el perquè.

Recorda com va ésser el servei militar?

El vaig fer aquí, a Lleida, l'any 1921 o 1922, al Castell. Allí hi érem tots els que anàvem de quota. Si no recordo malament, el servei va durar uns tres anys i cada any uns tres mesos aproximadament.

Sabem que possiblement li portin mals records, però voldria explicar-nos vostè com va viure els anys de guerra?

Durant la guerra vàrem anar a Vilada perquè a la casa que teníem a Lleida, allà al carrer del Comerç, darrere de l'hotel Espanya, hi va caure una bomba de l'aviació que va caure per l'escala quan nosaltres estàvem a dintre junt amb la meva mare i una altra senyora que

vivia a la casa. L'endemà, ens dirigírem a Bellcaire, on tenia la

Durant la guerra vàrem anar a Vilada perquè a la casa que teníem a Lleida, allà al carrer del Comerç, darrere de l'hotel Espanya, hi va caure una bomba

dona i la canalla. Després ens vam adreçar a Figols, on vaig demanar feina a la central tèrmica de la

El Sr. Ramon Soler amb varis besnèts

companyia elèctrica, i el primer que em varen preguntar és el que sabia fer. Jo els digué que de maquinària n'entenia una mica i la sort em va acompanyar perquè l'encarregat de donar-me feina era de la Pobla de Segur. Ell estava a Cercs, i també treballava a la central... I, per cert, encara em deuen un mes els de la central; potser ho hauria d'anar a reclamar...

"ens van dir que havien de volar la central; doncs si heu de volar-la, voleu-la"

Quins són segons vostè els motius que varen dur aquest país a la guerra?

No ho sé, no ho sé, no he entès mai el sentit d'aquesta guerra.

Per quina raó una vegada va estar amagat dos dies pel bosc?

El dia que van venir els mateixos republicans i ens van dir que havien de volar la central; doncs si heu de volar-la, voleu-la. Nosaltres ens en vam anar cap al bosc a passar aquella nit. Al dia següent, des del lloc on érem, vam veure que a la central de ferrocarril que hi

digué, de seguida, marxeu a casa perquè sinó us ficaran en un camp de reclutament. Bé, l'un s'escapà per aquí i l'altre per allà. Jo vaig tornar a Vilada, on no hi vàrem ser gaire temps perquè s'acabà la guerra i aleshores vam tornar a Lleida.

Quants anys fa que viu al poble d'Alpicat?

Mira, fa vint-i-cinc anys.

Perquè va triar el nostre poble per viure?

Va venir la meua família. En morir-se la meua dona vaig venir amb el meu fill i la seva dona a viure a Alpicat que, per cert, m'agrada molt i em sento alpicatí.

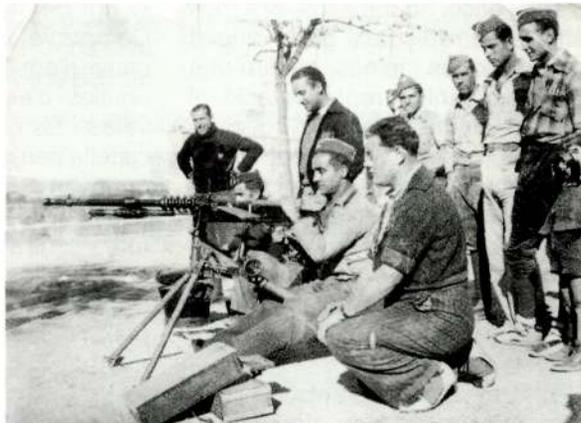
Com ha vist l'evolució del nostre poble en aquests anys?

Aquest poble no és conegut, era un poble petit, petit, i ara és un poble grandíols, molt maco, molt.

Que li agradava fer en el seu

podia aguantar-me i vaig escapollir-me com vaig poder.

El nostre lloc preferit era de Lleida en avall, fins als pantans d'Utxesa, on es feien un parell de festes; tenies bona companyia i pescaves o no pescaves, però l'important era

passar un bon dia.

Digui'ns quin és el secret per una vida tan llarga i plena, perquè cal saber que vostè te 20 nets i 15 besnèts.

Jo he viscut com tothom, amb tres o quatre companys anàvem al cafè. A mi el futbol no m'agradava gaire. Vaig anar tres vegades al futbol: una vegada o dos hi vaig anar quan el camp era a l'altre costat de riu, a l'altra banda dels Campos, i res més.

Quan publicarem aquesta entrevista el Sr. Ramon Soler Euras tindrà 100 anys, fets el dia 28 de març de 2001. Nosaltres volem afegir la nostra felicitació i la nostra alegria per la celebració d'un esdeveniment tan important. SEMPRE PER MOLTS ANYS.

Moment després de l'entrevista.

havia al poble havien arribat els nacionals. Entre tots decidirem anar fins on eren els nacionals per veure què ens deien. Vam presentar-nos, d'un oficial a un altre. L'oficial de reclutament va resultar que era a Berga i ens van dir que ens esperéssim. Mentrestant va venir un caporal de l'exèrcit, i ens va preguntar que hi fèiem allí. Nosaltres li vam contestar que havíem anat a presentar-nos. Ens

temps lliure?

Ara tinc tant temps lliure que no en tinc gens; he perdut molta visió, l'esquena em fa molt mal i camino malament i vet ho aquí.

Abans m'agradava molt la pesca. Un cop, per cert, de poc se m'emporta l'aigua; era a la sortida de Lleida i mentre estava concentrat en la pesca anava entrant dins el riu fins que va arribar un moment que hi havia tanta aigua que no

Oficis ambulants

Temps enrere, la vida al nostre poble girava entorn de la pagesia i la majoria de la població es dedicava i vivia de les feines del camp. La diversitat d'arts i oficis no pagesos, era molt àmplia i arrellegava gran varietat de pràctiques i feines, encara que no totes tenien representació al poble. Alguns d'aquells oficis i treballs, basats en el comerç o intercanvi de mercaderies i serveis es realitzaven de manera ambulants i comptaven amb una població transhumant que periòdicament apareixia pels carrers i places del poble pregonant els articles i serveis que oferien.

Molts oficis ambulants ja han deixat de practicar-se, alguns no fa pas gaire, i crec que és interessant fer-ne esment pel que van representar en el quefer del dia a dia al nostre municipi.

Els matalassers arribaven al poble per a refer els matalassos de llana. Anaven a treballar per les cases proveïts de bastons llargs i prims, fets amb branques de lledoners, que utilitzaven per a trucar la llana del matalàs estés al damunt d'una borrasa. Un cop tenien la llana treballada enfilaven agulles, de més d'un pam de llargada, amb fil d'empalomar per a cosir les teles i nuar els floccs.

Acostumaven a passar uns dies abans de la Festa Major perquè els forasters convidats poguessin dormir comodament. Aquí al poble, la Trinitat del Sagall, la Carme del Guerxo, l'Alejandrina i la Maria la Valenciana, també es dedicaven a *parar* els matalassos, tal com aquí s'anomenava aquesta

feina.

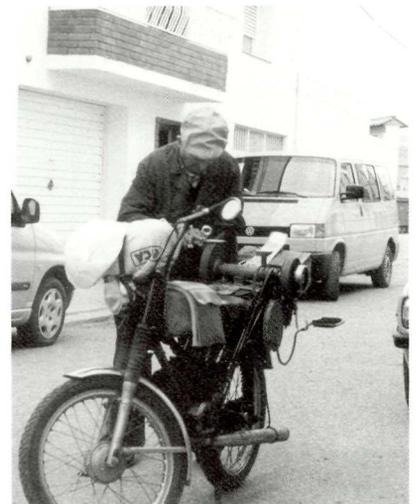
Els pellaires es dedicaven a comprar les pells de conill. Normalment pel poble passava una pellaire que s'anunciava amb el crit de: "*la pellaire, la pellaire!*" Comprava les pells de conill a canvi d'agulles de cap i de cosir, agulles d'estendre roba i també vetes i fils que portava dins d'una cistella penjada al braç. Les dones mataben els conills i un cop espellats, llençaven les pells amb força contra la paret on quedaven enganxades i allí restaven fins que s'havien assecat i les portaven a la pellaire per a bescanviar-les pels

productes que oferia. Una vegada fet el tracte les guardava dins d'un sac o bé les passava, a través dels orificis dels ulls, per una corda que després de lligar-la es penjava a l'espatlla.

L'esmolet que venia al poble arribava a peu, estirant un carretó on portava una mola que funcionava amb pedal, per a esmolar estris i eines de tall. Amb una llauna que fregava amb la mola produïa un xiulet que li servia per a anunciar-se i a més repetia aquestes paraules:

"*esmolet, estisores i ganivet*". Es creia que els esmolets portaven el mal temps i la gent deïa: "*passa l'esmolet, farà vent!*" Això és perquè hi havia la creença que els esmolets, en fer rodar i grinyolar la mola, atreïen el vent i l'aixecaven. Amb els anys van canviar el

L'esmolet al carrer de les Delícies, any 1999

carretó per una moto i fins fa molt poc encara passava l'esmolet, molt escadusserament, pels carrers del nostre poble. Ara ve algun dilluns a la plaça dels Països Catalans, quan es fa el mercat setmanal.

Els salinaires passaven pels carrers del poble menant un carro carregat amb sacs de sal, taronges i castanyes (si n'era el temps) en mercadatge ambulants. Ho canviaven per draps de tota classe, espartenyas velles, cacigalls i retalls de roba. S'anunciava amb un crit que deïa: "*qui vulgo canviar draps, al salinaire!*". Cap als anys 40 i durant no gaire temps, la Maria la Valenciana, que tenia la casa al

El matalasser trucant la llana

carrer de la Presó, també canviava draps per estris i atuells de cuina.

Els cadiraies voltaven pel poble per a adobar i apariar les cadires, especialment de bova, ja velles i deteriorades. Amb una cadira l'espatlla i uns quants feixos de bova, pregonaven el seu pas amb un crit que deia: *"qui vulgo fer arreglar cadires, al cadiraire!* Cap als anys 30 el Sebastià i el Ramon del Camatxo van començar a fer

aquesta feina, però per poc temps. Ells arreglaven les cadires malme- ses que els portaven els veïns entreteixint les tiges de bova que collien els dies de lluna plena als braçals del terme i després assecaven i posteriorment deixaven en remull. Uns quants anys més tard es va establir, aquí al poble, de manera fixa, un cadiraire, anomenat Francisco Fontanillas, que vivia i treballava en una casa del carrer de la Bassa.

A més d'adobar les cadires, també en muntava i en construïa de noves.

Dels altres oficis ambulants que també s'havien practicat al nostre poble en parlaré més endavant.

Alba Roure i Gilart

L'esbós de l'Alpicat modern. El segle XIX

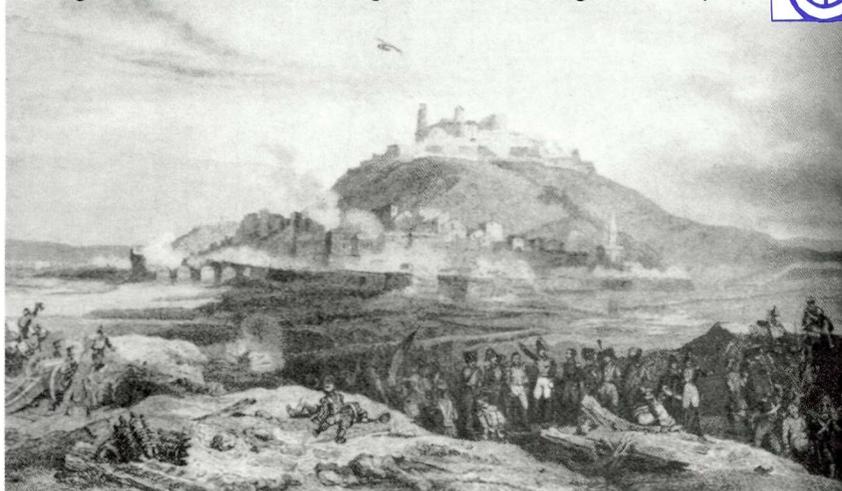
Després del llarg període de prosperitat del segle XVIII, el canvi de segle dugué un nou conflicte bèl·lic que, com tots, comportà la mort, la fam i la destrucció.

Es tractava de la guerra del Francès, l'alçament popular de tot el país contra les tropes napoleòniques. Vilanova d'Alpicat va participar en aquest alçament i en va rebre les seues conseqüències. Molts pobles, i entre ells el nostre, constituïren sometents (grups de civils armats) per tal de defensar el territori. En el 1809, quan caiguda Saragossa la imminència de l'ocupació francesa es veia venir, s'ordenà al sometent de Vilanova d'Alpicat que s'agrupés amb els dels pobles veïns per formar una única força defensiva. Els resultats foren nuls i Lleida caigué la primavera de 1810 després d'un setge que el general Suchet dirigí, havent establert el seu comandament a la nostra vila.

Els anys següents foren molt durs als efectes típics de terra devastada. Vilanova d'Alpicat sofrí el saqueig de la seua estrenada església i la repressió social que exerciren els francesos es cobrà almenys dos víctimes en la nostra població.

Una de les conseqüències de les guerres napoleòniques fou la difusió per tot Europa de les idees liberals de la revolució francesa. Quan anys més tard els liberals apliquin els seus postulats a l'organització de l'Estat, això incidirà en el curs de la història del nostre poble. Una de les tasques més

El setge de Lleida el 14 de maig de 1810 fou dirigit des d'Alpicat.

importantes realitzades pels governs liberals foren les desamortitzacions dels grans latifundis eclesiàstics o senyorials i també la constitució dels nous ajuntaments liberals (o constitucionals com en deien aleshores). Tot plegat significà que els antics senyorius territorials (persistents de l'antic règim) desapareguessin o es vinculessin als nous ajuntaments per poder controlar, així, la recaptació de tributs. Tant Raimat, que des de 1383 pertanyia als canonges de la Seu de Lleida (dins la Pia Almoïna), com Gimenells, un senyoriu territorial que pertanyia a la família Desvalls, passaren a dependre poc després de 1836 de l'Ajuntament constitucional de Vilanova d'Alpicat.

Els dos termes estaven pràcticament despoblats. Raimat estigué vinculat a la nostra població fins al 1893, tot i que en algunes qüestions com les eclesiàstiques hi estigué fins no fa

gaires anys. Amb la seua segregació es creà un problema històric com era la discontinuïtat del terme municipal: Gimenells, que fou colonitzat als anys 40, continuà a la nostra població fins, a la seua segregació en el 1991.

Un pas decisiu i definitiu en el reconeixement de la independència municipal d'Alpicat fou la supressió en el 1848 del cadastre, amb el qual el nostre municipi estava lligat amb el de Lleida. S'acabaria, així, tota relació de dependència amb la Paeria.

Durant el segle XIX hi va haver una confrontació civil a l'Estat espanyol. Es tractava de les guerres carlines, que juntament amb els continus pronunciaments (cops d'estat), van fer d'aquest segle un segle molt inestable. Així, per organitzar la defensa de la població es crearen diversos grups armats; en el 1836 s'organitzà un sometent i en el 1854 es formà la milícia nacional.

